

НІНА ВАЙТОВІЧ*

Паваеннае пакаленне беларускіх дыялектолагаў – гэта сапраўднае сузор’е навуковых талентаў, што самааддана шчыравалі на ніве роднай мовы. Да іх ліку належыць і Ніна Трафімаўна Вайтовіч – доктар філалагічных навук, выдатны даследчык, надзейны калега і таварыш.

Біяграфія Ніны Вайтовіч падобная да біяграфіі большасці навукоўцаў савецкага перыяду нашай гісторыі. Нарадзілася яна ў настаўніцкай сям’і 10 ліпеня 1913 г. у м. Дрыса (зараз горад Верхнядзвінск) на Віцебшчыне, дзе прайшло яе дзяцінства і школьныя гады. Па заканчэнні мясцовай сямігодкі (1927 г.) і Полацкага педвучылішча (1930 г.) выкладала беларускую мову і літаратуру ў Каменскай сямігадовай школе Лепельскага раёна (1930–1932 гг.)

* Першы варыянт нарыса апублікаваны ў суаўтарстве з Н. Цясляк у часопісе «Роднае слова» (№ 7, 2013 г.).

і Красналуцкай сямігадовай школе Чашніцкага раёна (1932–1933 гг.) Віцебскай вобласці. Затым прага да ведаў прывяла Ніну Вайтовіч на літаратурны факультэт Мінскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя А. Горкага (1933–1937 гг.).

Скончыла інстытут з адзнакай і, як сама пісала ў адной з аўтабіяграфій (1947 г.), была рэкамендавана ў аспірантуру адразу па дзвюх кафедрах – мовы і літаратуры. Аднак спачатку (згодна з тагачаснымі правіламі) яна год адпрацавала выкладчыцай Мінскага педвучылішча, а з лістапада 1938 г. стала аспіранткай педінстытута. Пад кіраўніцтвам аўтарытэтнага савецкага мовазнаўцы прафесара А. Сялішчава (г. Масква) Ніна Вайтовіч абірае тэмай дысертацыйнага даследавання моўныя асаблівасці Баркалабаўскага летапісу – аднаго з найцікавейшых і каштоўных помнікаў беларускай пісьменнасці канца XVI – пачатку XVII стст. Адначасова з навукова-даследчай працай яна актыўна ўключаецца ў вучэбна-педагагічны працэс і чытае курс гісторыі рускай мовы студэнтам вячэрняга і заочнага аддзяленняў літфака педінстытута, а таксама сучасную беларускую мову на факультэце замежных моў. На жаль, Вялікая Айчынная вайна 1941–1945 гг. перапыніла старанную і дастаткова паспяховую навукова-педагагічную дзейнасць здольнай маладой даследчыцы.

У пачатку вайны Ніна Вайтовіч была эвакуіравана ў с. Вад Горкаўскай вобласці і працавала ў вайсковым шпіталі, а ў студзені 1942 г. пераехала ў горад Чкалаў Арэнбургскай вобласці па месцы працы мужа дзе да кастрычніка 1943 г. займала адказныя пасады ў абласным радыёкамітэце (палітрэдактар, начальнік аддзела палітычнага радыёвяшчання, галоўны рэдактар, намеснік старшыні абласнога радыёкамітэта).

Старанная праца Ніны Вайтовіч была заўважана. Восенню 1943 г. яе адклікалі ў Маскву і прызначылі начальнікам упраўлення школ Наркамасветы БССР. Увесну 1944 г. фронт няўмольна набліжаўся да Беларусі і неўзабаве павінна было пачацца доўгачаканае вызваленне яе тэрыторыі ад фашысцкай акупацыі, што патрабавала тэрміновай падрыхтоўкі ўсёй педагагічнай галіны рэспублікі да найхутчэйшага аднаўлення паўнацэннага вучэбнага працэсу ў школах. Таму Наркамасветы БССР у сакавіку

1944 г. даручае Ніне Вайтовіч напісаць падручнік па беларускай літаратуры для вучняў 6 класа. Гэтае складанае і адказнае заданне было паспяхова выканана ў вельмі сціслыя тэрміны (сакавік – верасень 1944 г.), а першае выданне падручніка надрукавана ў 1945 г.

Па структуры і змесце ён больш нагадвае хрэстаматыю па беларускай літаратуры, што, дарэчы, і засведчана ў падзагалоўку падручніка [5]. Тут змешчаны творы Якуба Коласа, Янкі Купалы, Максіма Багдановіча, Петруся Броўкі, Кандрата Крапівы, Міхася Лынькова, Пятра Глебкі, Кузьмы Чорнага, Эдуарда Самуйлёнка, Аркадзя Куляшова, Пімена Панчанкі, Максіма Танка і інш. Пасля мастацкіх твораў падаюцца пытанні па тэксце і заданні для вучняў. Усе фармулёўкі выразныя, лаканічныя, стылёва вывераныя. Пачынаючы з трэцяга выдання падручніка (1948 г.), у яго ўключаюцца кароткія звесткі з тэорыі літаратуры, біяграфіі пісьменнікаў (як правіла, не ўласны матэрыял, а публікацыі іншых аўтараў), ілюстрацыі да мастацкіх твораў, фармулююцца тэмы сачыненняў, пераказаў і вусных выказванняў, а з 1950 г. уведзены асобны раздзел «Вусная народная творчасць», які з кожным наступным выданнем істотна пашыраецца.

Усяго на працягу 1945–1960 гг. падручнік вытрымаў 16 (!) выданняў, а кваліфікаваная і старанная праца ўкладальніцы была адзначана ўзнагароджаннем Ніны Вайтовіч 3 мая 1946 г. нагрудным знакам «Выдатнік народнай асветы». Дарэчы, яе бацька меў званне «Заслужаны настаўнік БССР» (1936 г.) і ўсё жыццё працаваў у школе, а маці – таксама настаўніца – была расстраляна немцамі ў Мінску (1944 г.) за перадачу медыкаментаў для партызанскага атрада. У ліпені 1944 г. Ніна Вайтовіч прызначаецца старшым навуковым супрацоўнікам Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва АН БССР, які яшчэ ў гэты час размяшчаўся ў Маскве, і Пастановай СНК БССР уключаецца ў склад дзяржаўнай камісіі па складанні «Руска-беларускага слоўніка» – першай паваеннай фундаментальнай працы акадэмічных лексікографаў, дзе яна пазначана як адзін з аўтараў [7, с. 6].

Адразу па заканчэнні Вялікай Айчыннай вайны ў зруйнаванай Беларусі, як і ва ўсім Савецкім Саюзе, востра адчуваўся не-

дахоп навукова-педагагічных кадрў вышэйшай кваліфікацыі. Таму Ніна Вайтовіч прымае важнае і адказнае для сябе рашэнне завяршыць пачатую яшчэ да вайны дысертацыю. У ліпені 1945 г. яна паступае ў аспірантуру Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя М. Ламаносава на трэці курс, навучанне на якім было перапынена вайной, дзе ўжо пад кіраўніцтвам прафесара Р. Аванесава (ранейшы кіраўнік А. Сялішчаў памёр у 1942 г.) завяршыла працу над кандыдацкай дысертацыяй, а 5 студзеня 1948 г. там жа яе абараніла. З верасня 1947 г. Ніна Вайтовіч пачынае выкладаць беларускую мову ў Мінскім педінстытуце, а з 1948 г. і да 1956 г. загадвае кафедрай беларускай мовы (зараз кафедра беларускага мовазнаўства). У адпаведнасці з профілем сваёй першапачатковай навукова-даследчай дзейнасці яна выкладае студэнтам такія складаныя дысцыпліны гістарычнага цыклу, як гістарычная граматыка беларускай мовы, гісторыя беларускай літаратурнай мовы і беларуская дыялекталогія.

Упершыню ў беларусістыцы яна стварыла вучэбныя праграмы для студэнтаў па гісторыі беларускай мовы (1952 г.), гістарычнай граматыцы беларускай мовы (сумесна з Міхаілам Булахавым і Мікалаем Гурскім, 1954 г., 1957 г., 1961 г.), беларускай дыялекталогіі (1957 г., 1960 г.).

З канца 1940-х гадоў у Беларусі пачынаецца актыўная праца па стварэнні «Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы». З уласцівай ёй стараннасцю і самаадданасцю Ніна Вайтовіч уключаецца ў гэты грандыёзны навуковы праект агульнаацыянальнага значэння. Яна арганізуе дыялекталагічныя экспедыцыі студэнтаў і выкладчыкаў Мінскага педінстытута па збіранні матэрыялаў для атласа, сама ўдзельнічае ў абследаванні гаворак вызначанай сеткі апорных населеных пунктаў і ў выніку становіцца старшым навуковым супрацоўнікам Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва АН БССР (1953–1955 гг., па сумяшчальніцтве). За добрую арганізацыю дыялекталагічнай работы ў педінстытуце загадам рэктара ў 1950 г. ёй была аб'яўлена падзяка.

Набыты вялікі практычны вопыт дыялекталагічных даследаванняў дазволіць Ніне Вайтовіч у будучым падрыхтаваць грунтоўныя навуковыя працы ў гэтай галіне беларускай лінгвістыкі.

Восенню 1956 г. яна пакідае Мінскі педінстытут і пераходзіць на сталую працу ў Інстытут мовазнаўства АН БССР. У сваёй рэкамендацыі аб мэтазгоднасці і абгрунтаванасці залічэння яе ў сектар дыялекталогіі, накіраванай на імя кіраўніцтва інстытута і Акадэміі навук аўтарытэтны савецкі вучоны Р. Аванесаў адзначыў, што Ніна Вайтовіч «з'яўляецца адной з лепшых маіх вучаніц у Беларусі» (1956 г.). З гэтага моманту і да апошніх дзён жыцця ўсе свае веды і вопыт яна аддала фундаментальнай акадэмічнай навуцы.

За час навукова-педагагічнай дзейнасці Ніна Вайтовіч надрукавала каля 60 навуковых і вучэбна-метадычных прац па розных пытаннях беларускай лінгвістычнай навукі, падрыхтавала двух кандыдатаў навук. Асноўнымі аб'ектамі яе навуковай увагі сталі мова старабеларускіх пісьмовых помнікаў, беларускія народныя гаворкі і пытанні фарміравання сучаснай беларускай літаратурнай мовы.

Самай значнай працай па даследаванні старабеларускай мовы з'явілася манаграфія «Баркалабаўскі летапіс» [2], надрукаваная ўжо пасля смерці аўтара. Падрыхтоўку рукапісу да друку ажыццяўлялі такія аўтарытэтныя навукоўцы ў галіне гісторыі беларускай мовы, як Аркадзь Жураўскі і Уладзімір Свяжынскі. Ва ўводзінах падаюцца агульныя звесткі пра помнік, аўтара, час і месца напісання летапісу, а таксама пра яго назву і вёску Баркалабава. У першым раздзеле манаграфіі разглядаюцца графічна-арфаграфічныя і палеаграфічныя адметнасці рукапісу. Фанетычныя і марфалагічныя асаблівасці помніка (другі раздзел) прааналізаваны ў супастаўленні з мовай магілёўскіх актаў адпаведнага перыяду, а таксама з асаблівасцямі сучаснай гаворкі жыхароў вёскі Баркалабава (на момант напісання працы). Гэта дазволіла аўтару зрабіць выснову, што «летапіс з'яўляецца беларускім, бо ў ім адлюстравана мова магілёўска-баркалабаўскага дыялектнага арэалу», а «ў моўнай канве летапісу назіраецца зусім нязначная колькасць паланізмаў і яшчэ менш царкоўнаславянізмаў» [2, с. 152]. У канцы кнігі надрукаваны тэкст самога летапісу з захаваннем графічна-палеаграфічных і арфаграфічных асаблівасцей рукапісу.

Пасля афіцыйнага асуджэння ў Савецкім Саюзе так званага «Новага вучэння пра мову» Мікалая Мара (дыскусія на старонках газеты «Правда», 1950 г.) і вяртання ў лінгвістычныя даследаванні параўнальна-гістарычнага метаду вывучэння мовы перад савецкімі мовазнаўцамі паўстала задача вызначыць спецыфіку законаў развіцця літаратурных моў і іх суадносіны з дыялектнымі формамі нацыянальных моў. Сваёй навізнай і практычнай неабходнасцю гэтая праблема адразу захапіла Ніну Вайтовіч ледзь не на цэлае дзесяцігоддзе. У выніку яна прысвяціла ёй шэраг змястоўных публікацый у беларускіх, украінскіх і рускіх выданнях [6], а ў 1958 г. на IV Міжнародным з'ездзе славістаў (г. Масква) як дэлегат ад Беларусі выступіла з дакладам «Да пытання аб фарміраванні нацыянальнай літаратурнай беларускай мовы («Аб суадносінах літаратурнай мовы і дыялектаў»)». У дакладзе зроблены кароткі агляд публікацый па пытанні фарміравання сучаснай беларускай літаратурнай мовы, акрэслены асноўныя этапы развіцця беларускай мовы ў розныя гістарычныя перыяды, роля пісьменнікаў і перыядычных выданняў у выпрацоўцы літаратурных нормаў, устанаўлены роля і месца народных гаворак у гэтым працэсе.

Праведзены грунтоўны навуковы аналіз дазволіў аўтару дастаткова пераканаўча даказаць «найбольшую сувязь літаратурнай мовы канца XIX – пачатку XX стст. з дыялектамі сярэдняй тэрыторыі ў зоне Ашмяны – Мінск – Барысаў» [3, с. 6]. Акрамя таго, Ніна Вайтовіч дакладна вызначыла суадносіны літаратурнай мовы з паасобнымі беларускімі дыялектамі і размеркавала літаратурныя нормы па іх паходжанні на тры групы: агульнабеларускія рысы, асаблівасці паўднёва-заходняга і паўночна-ўсходняга дыялектаў [3, с. 32–42].

Аб'ектыўнасць атрыманых вынікаў пацвярджаецца шырынёй выкарыстанага матэрыялу: публікацыі папярэднікаў – Я. Карскага, Маскоўскай дыялекталагічнай камісіі, М. Дурнаво і інш., новымі матэрыяламі 1950-х гадоў для складання «Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы» (1963 г.), дысертацыямі М. Бірылы (1953 г.), І. Гайдукевіча (1954 г.), П. Гапановіча (1954 г.), І. Зянько (1953 г.), Я. Рамановіч (1953 г.), Т. Сцяшковіч (1954 г.),

Ф. Янкоўскага (1954 г.), навуковымі артыкуламі Ю. Мацкевіч, А. Мурашкі, П. Юргелевіча, манаграфіяй У. Курашкевіча і ўласнымі матэрыяламі палявых дыялекталагічных даследаванняў. Дарэчы, гэтае пытанне не страціла сваёй актуальнасці і да нашага часу [8].

Аднак асноўная частка навуковых публікацый Ніны Вайтовіч у акадэмічны перыяд даследчыцкай дзейнасці звязана з вывучэннем розных аспектаў беларускай дыялектнай мовы, і найперш, — гукавога ладу гаворак. Гэтым пытанням прысвечана значная колькасць навуковых артыкулаў у беларускіх, украінскіх і рускіх выданнях [1, с. 129–133], а таксама манаграфія «Ненаціскны вакалізм народных гаворак Беларусі» (1968 г.), якая з’яўляецца скарачаным варыянтам доктарскай дысертацыі, паспяхова абароненай аўтарам у 1966 г. Манаграфія напісана на матэрыяле ўласных запісаў узораў вуснага маўлення жыхароў Беларусі, «Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы», манаграфічных (дысертацыйных) даследаванняў асобных гаворак навукоўцамі ў 50-я гады XX ст., фальклорна-дыялектных запісаў канца XIX — пачатку XX стст. і інш. Праца вылучаецца глыбінёй тэарэтычнага аналізу матэрыялу і строгай сістэматычнасцю яго выкладу. Аўтар дэтальна даследавала рэалізацыю ненаціскных галосных фанем у беларускіх гаворках. Пры гэтым Ніна Вайтовіч абавязкова прымала пад увагу і той факт, што «кожная прыватная з’ява абумоўлена фанетычнай сістэмай гаворкі і разам з тым у пэўнай ступені вызначае моўную структуру самой гаворкі» [4, с. 5].

Праца складаецца з чатырох раздзелаў «Вакалізм першага складу перад націскам» (с. 9–114), «Вакалізм іншых ненаціскных пазіцый» (с. 115–162), «Суадносіны тыпаў ненацісканога вакалізму пасля зычных цвёрдых, мяккіх, шыпячых, [ц] і [р]» (с. 163–192), «Да пытання аб развіцці акання ў беларускіх гаворках» (с. 193–216). У выніку ўважлівага сістэмнага аналізу асаблівасцей ненацісканога вакалізму беларускіх гаворак на тэрыторыі ўсёй краіны аўтар апісала вакалічныя сістэмы, «характэрныя для пэўных груп гаворак, якія знаходзяцца ў цесным узаемадзеянні з фанетыка-граматычнай структурай гэтых гаворак і самі па сабе служаць асновай для класіфікацыі гаворак», выявіла «паступо-

васць развіцця з'яў ненацісканога вакалізму», устанавіла «ўзаемасувязі паміж рознымі тыпамі і характар пераходных з'яў» [4, с. 5]. Важныя тэарэтычныя высновы аўтар ілюструе шэрагам ізагласных карт і схемамі тыпаў вакалізму. Акрамя гэтага ў манаграфіі распрацаваны фанематычныя мадэлі тыпаў вакалізму першага пераднацісканога склада ў беларускіх гаворках (усяго вылучаны тры мадэлі – сяміфанемная, шасціфанемная і пяціфанемная). У апошнім раздзеле манаграфіі на падставе сінхроннага аналізу тыпаў ненацісканога вакалізму беларускіх гаворак Ніна Вайтовіч абвяргае погляды А. Ваяна, У. Геаргіева і Ю. Шэраха аб захаванні недысімілятыўнага акання ў беларускіх гаворках ад праславянскай эпохі, а, наадварот, прыходзіць да высновы пра «больш ранняе развіццё дысімілятыўнага акання, адносна позняе развіццё недысімілятыўнага акання на месцы окання і яшчэ больш позняе – на аснове дысімілятыўнага акання. Абодва гэтыя шляхі развіцця недысімілятыўнага акання ў Беларусі знаходзяць сабе аналогію ў рускіх гаворках» [4, с. 215].

Станоўчыя водзывы на доктарскую дысертацыю (адпаведна і на манаграфію) даслалі аўтарам гэтыя савецкія спецыялісты ў галіне дыялекталогіі і гісторыі мовы дактары філалагічных навук В. Арлова, К. Гаршкова, М. Жыдовіч, Р. Аванесаў.

Ніна Вайтовіч з'яўлялася актыўным удзельнікам палявых дыялекталагічных даследаванняў па збіранні матэрыялаў для «Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы», «Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа», «Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак». У адпаведнасці са спецыяльнымі інструкцыямі па збіранні матэрыялаў для стварэння гэтых важных лінгвагеаграфічных прац Ніна Вайтовіч асабіста даследавала маўленне жыхароў амаль 50 вёсак на тэрыторыі Беларусі. Яна – актыўны ўдзельнік падрыхтоўкі і суаўтар такіх буйных і знакавых калектыўных прац айчынных мовазнаўцаў, як «Хрэстаматыя па беларускай дыялекталогіі» (1963 г.), «Дыялекталагічны атлас беларускай мовы» (1963 г.), «Нарысы па беларускай дыялекталогіі» (1964 г.), «Лінгвістычная геаграфія і групойка беларускіх гаворак» (1968–1969 гг.). За гэты комплекс навуковых прац Ніна Вайтовіч сумесна з калегамі з Інстытута мовазнаўства імя Якуба Ко-

ласа АН БССР у 1971 г. была ўганаравана Дзяржаўнай прэміяй СССР. З поўным правам Ніну Вайтовіч варта лічыць суаўтарам пяцітомнага «Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак» (1993–1998 гг.) і «Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа», што і да гэтага часу яшчэ ствараецца вялікім міжнародным калектывам славянскіх дыялектолагаў, для якіх яна асабіста збіра-ла матэрыялы, удзельнічала на пачатковым этапе ў абмеркаванні тэарэтычных пытанняў падрыхтоўкі атласаў, годна прадстаўляла айчынную дыялекталогічную навуку ў Міжнароднай камісіі «Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа», з’яўляючыся членам гэтай арганізацыі.

За добрасумленную навуковую і педагогічную дзейнасць Н. Вайтовіч узнагароджана медалём «За доблесную працу. У азнаменаванне 100-годдзя з дня нараджэння У. Леніна» (1970 г.), Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета БССР, Акадэміі навук і іншых арганізацый.

Не стала Ніны Вайтовіч 4 сакавіка 1976 г. на 63 годзе жыцця, пакінуўшы нерэалізаванымі многія навуковыя задумы, арыгінальныя і актуальныя дыялекталогічныя праекты... Аднак засталіся навуковыя працы, у якіх змяшчаецца шэраг важных і арыгінальных ідэй, вартых і сёння нашай увагі, канкрэтных моўных фактаў, неабходных у сучасных дыялекталогічных даследаваннях, застаўся ўзор самаадданага служэння Навуцы, узор высокіх маральных чалавечых якасцей гэтай сціплай і мужнай жанчыны.

Л і т а р а т у р а

1. Булахов, М. Г. Восточнославянские языковеды : библиографический словарь : в 3 т. / М. Г. Булахов. – Минск : БГУ, 1976–1978. – Т. 2. – 1977. – 352 с.
2. Вайтовіч, Н. Т. Баркалабаўскі летапіс / Н. Т. Вайтовіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1977. – 205 с.
3. Вайтовіч, Н. Т. Да пытання аб фарміраванні нацыянальнай літаратурнай беларускай мовы (Аб суадносінах літаратурнай мовы і дыялектаў) / Н. Т. Вайтовіч. – Мінск : АН БССР, 1958. – 47 с.
4. Вайтовіч, Н. Т. Ненаціскны вакалізм народных гаворак Беларусі / Н. Т. Вайтовіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1968. – 219 с.
5. Вайтовіч, Н. Т. Родная літаратура : хрэстаматыя для 6 класа сярэдняй школы / Н. Т. Вайтовіч. – Мінск : Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1945. – 344 с.
6. Войтович, Н. Т. О диалектной основе современного белорусского литературного языка / Н. Т. Войтович // Вопросы языкознания. – 1954. – № 4. – С. 26–41 ; Вайтовіч, Н. Т. Да пытання аб дыялектнай аснове беларускай літаратурнай мовы / Н. Т. Вайтовіч // Працы Інстытута мовазнаўства. –

1954. – Вып. 2. – С. 155–181 ; Войтович, Н. Т. Диалектная основа белорусского литературного языка / Н. Т. Войтович // I Республіканська топонімічна нарада. – Київ, 1959. – С. 60–61 і інш.

7. Русско-белорусский словарь / под ред. Я. Коласа, К. Крапивы, П. Глебки. – М. : Гос. изд-во иностранных и национальных словарей, 1953. – 787 с.

8. Цыхун, Г. А. Арэальная тыпалогія славянскіх моў: прынцыпы і напрамкі даследавання / Г. А. Цыхун. – Мінск : Навука і тэхніка, 1988. – 40 с. ; Цыхун, Г. А. Арэальныя аспекты фарміравання славянскіх літаратурных моў / Г. А. Цыхун. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – 24 с. і інш.

МІКАЛАЙ ВАСІЛЕЎСКІ

Кожнаму ў гэтым жыцці вызначана свая сцяжына. І не заўсёды яна гладкая, простая і хоць з нязначным, але пад'ёмам уверх. Нярэдка на ёй трапляюцца нечаканыя крутыя павароты, глыбокія яміны, непразныя лясы, непраходная багна балот. Аднак заўсёды характар, сіла волі і наймаверная градаздольнасць пераадоляюць усе перашкоды, і, як узнагарода за гэта, перад вачыма раптам адкрываецца роўны квяцісты луг з боскім нектарам палявых кветак. Многа было на жыццёвым шляху выпрабаванняў і ў Мікалая Сымонавіча Васілеўскага, але ён з годнасцю ўсё пераадолеў, пакінуў багатую і каштоўную навукова-педагагічную спадчыну, назаўсёды застаўся ў памяці ўсіх, хто яго ведаў, руплівым працаўніком, сціплым і душэўным чалавекам, надзейным і верным таварышам.

Нарадзіўся Мікалай Васілеўскі 10 снежня 1928 г. у в. Макраны Капыльскага раёна Мінскай вобласці ў беднай сялянскай сям'і. Бацька Сямён Мікалаевіч (памёр у 1960 г.) і маці Антаніна Іванаўна (памёрла ў 1947 г.) увесь свой век пражылі ў роднай вёсцы і займаліся сельскай гаспадаркай, з 1929 г. працавалі ў мясцовым калгасе.

У 1935 г. Мікалай Васілеўскі пайшоў у першы клас Макранскай сямігодкі і да пачатку Вялікай Айчыннай вайны паспеў скончыць толькі шэсць класаў. У час фашысцкай акупацыі роднай зямлі жыў у Макранах і дапамагаў бацькам па гаспадарцы. Пасля вызвалення Беларусі вучобу працягваў у Кунцаўскай сямігодцы, па заканчэнні якой паступіў у Нясвіжскае педагагічнае вучылішча: здольнага і прагнага да ведаў вясковага юнака вабіла прафесія настаўніка. Вучыўся ахвотна і толькі на «выдатна», што дазволіла ў адпаведнасці з тагачаснымі правіламі тра-